

Николай Алексеевич ПИЛЮГИН
ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ
НАЦИОНАЛДАР СОВЕДИНГЕ БИИ-ХЕМНИҢ
№ 653 СОҢГУЛДА ОКРУГУНДАН
ДЕПУТАТКА КАНДИДАТ

Татьяна Монгушевна
ДОРЖУКАЙ
ССРЭ-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ
НАЦИОНАЛДАР СОВЕДИНГЕ УЛУГ-ХЕМНИҢ
№ 656 СОҢГУЛДА ОКРУГУНДАН
ДЕПУТАТКА КАНДИДАТ

Эт Пилюгин Николай Алексеевич 1908 чылда Ленинград областын Красное село хоорайыга алаб-хаакты кижиниң өг-бүлөөннен төрүттүгөн. 1940 чылдан бээр СЭКП кезигит.

1926 чылда Н. А. Пилюгин Москвага ортумак школа доокан, өөлүрөдө слесарьлык тускай мергежилини чеди алган болган техникти институттарын бирөөнго аялдан турган. 1930 чылда ол Москвага Бауман аттыг техникти деди училищениң кирген. Училищени дооканын соода, 1935 чылдан агаалып ортом-школада ортаааңналарынга аялдан болган аяа бодуун өлкөдө академик чедир улут оруту эркен.

Н. А. Пилюгин — прибор туудушуктуу, автоматтык болган телестанцияны талам-биле совет улут эртемден. Академик, ССР Билигдиги Эртемдер академиясы Президиумуну кезигит, автоматика болган прибор туудушуктуу айтырыгыларын талам-биле хой ортом аялдарыг болган чогаалмаларын.

Ала-туртун эртемчини болган техниканың төгүдөөнүн Николай Алексеевични улут салышкынды.

Татьяна Монгушевна Доржукай 1948 чылда Тыва АССР-нин Улуг-Хем районунуң Ак-Туруг суурунга малчы аратын өг-бүдөөнго төрүттүгөн, партия кезигитү аяа, ортумак эртемчи.

Бодунуң күш-ажалчы аяа-чорудугазын Татьяна Монгушевна Доржукай Улуг-Хем районунуң «УТКА 25 чыл» совхозка аялчы бодун агаалып. Т. М. Доржукай 1970 чылда кодан хой хулап ап, бодуруге талам-биле бекки көргүзүлгени чедип алган. 1973 чылдан 1975 чылга чедир төрүүр чүс дойга онааштыр ол чыл бүрү 96 хураган болган хой бүрүздөн 2,85 кг дүктү киргип ап келген.

Күш-ажалга хайдыкпылдын болган шуудуругу ачымда Т. М. Доржукай 1976—1978 чылдарда төрүүр чүс дойга онааштыр 38-тен 101 чедир хураган болган бир дойдан-на 3,21 кг дүктү киргип алган. Онту беш чылдан үш чылдан ол 1083 хураган аялр планын түрөш, 1263 хураган аялган, пландан ажыр 357 кг дүктү киргип. Ол бодунуң бирги класстык малчын профессионал төргин эки шигээп алган, тарым боозалыкчы техниктерин курстарын доокан. Зооветеринарларын кемчелерин кылырынга, хой кырыгынга, мал чөмөрүн белеткереинге ол киржин турар. Т. М. Доржукай төрөп совохуунуң экономикалык бикшилар херексе бодунуң бүгү күжү болган билин берип, бодунуң социалистик хулаңгелерин чыл бүрү ажыр күседирин чедип ап турар.

Анык малчы чүгө бодунуң совохуунуң аялчынынын эвес, хары районунуң аялчы чоннарын ортузунда база улут ат-алдарыг болган хулаңгелерин. Улут депутаттарынын район Советиниң депутаттыга ий чымты улаштыр соугуна. Малчыларын саят, эмнеге хандыргалын, чуртталга амдырал байдаларын экижидерин күтүдүт чедип ап турар.

Будуруге талам-биле бекки көргүзүлгени, той-янти амдыралга иденейлтир киржилген дөш Т. М. Доржукай СЭКП райкомунуң болган райкуускомунуң хулаңгел бажиктери-биле каш удаа шадаткан.

«Билиг» нитилелиниң Тажу районуң организацион чон ортузунга лекция пронаандызын экижидер дөш өвөш аяа аялдарын кымыл турар. Бо аялдары экижидериниң кол үдөөнү — «Билиг» нитилелиниң чер-черде аяа организационларын организацион аялчы бекки денелге тургузари, лекторларын билин, лекция аялчурунуга уран мергежили доктамал бедирер бодур дээрин районун «Билиг» нитилел организационнын баштаар чери онза кичээпте алган.

Эртен чылдың дөрткү кварталында чон ортузунга лекция

жөөдөр чылдарыны узут кичээпте хаара туткан болган идея-политикти бекки денелге эркен. Төра-Хем суурун чурттакчы чонунуң аразына туртулар кижиниң денелерин талам-биле политичесалыг аялчы чорударына Аяа школанында тургускан ала-не университетке көкү ролду ойнал турар. Университетти аялчы план баугар доктамал чоруп турар. Ояа аялчы школаның класстан дашкаар аял чорудар өөрдиге өргөлекчи А. С. Чаш-оол бидилин-биле удуруп турар. Университетти аялчы школаның директору Б. Д. Донгаз иденейлтир кирип, бодулар арга-сүмөдери берип, дуалакчы турар. Чон ортузунга лекция пронаандазын чорударына Ий кадыкшылаа школаның «Билиг» нитилелиниң аяа органи-

И. КАНЗАЯ.

БАЙДАЛ ДУВУРЕНЧИГ

Часкы тарылгага чедир үе өвөш арткан. Аяа хамык-ла чүе: техника-даа, үрөш-даа, механизаторлар-даа буру беле турар ужурап. А бистиң «Күш-ажалдыг хосту» совхозунуң Чодураа салбырында бо талам-биле байдал дүрөшүр. Техника септетилген барык-ла кылбай турар деп хоорем чок чугаалан болур. Салбырда чүгө каш салын илвирер септөө боордан башка, өске техниккага хой дөгбөш.

Салбырын эрги, бичи, сымарланак мастерскаяны 2-3 хире трактору эри-накы эрик көкөрт-биле септөө аттыг болуп наан. А херек кырында олар чүк бөш сөртөөни чыктыла үрөшп калылаан.

Септетилген чорувайн турарын база оң шынар чок кылдын турарын чылдагааны чүдөл? Хамиктин мурунда бо салбырге совхозунуң дирекциянын кошкак салып салын турарында ден аялчы-биле чугаалаар херек. Мурунда Чодураа салбырда делем гараж тударын хаан турган, ол аазаанын херек кырынга ботанмай, хой болуп арткан.

Кыргыз ССР. Исек-Кузлун форельниң болган Сибириниң пельдизин үрөшкелерин Тонскин болган Каракольдун балык заводтарынын специализир өстүрери-биле чыны алганар. Ам олар ол үнеги балыктарын чедиптен болган кадык байларын өстүрүп аялр дөш бүгү күжө-иниңкириин салып турар.

Бо чылын ол аял-агылар даг хөдөргине немей форель, осман, пельди, эки балыктарын дөрт сес милктерн хире байланырып боорлар.

ЧУРУКТАРДА: Каракольдун балык заводунуң инкубация пегинде. Мурунда — муракчы балык өстүрүчү Батма Ибрагима; хөдөргө өстүрген форельдин байларын. СЭТА-нын фотохрониказы.

Сарлык дугайында

Байдал мидыг турда, техника септетилмес болбайн кычаар. Салбырда часкы тарылгага кирер хамык техника септетилмейн турун бергени совхоз директору И. К. Байчоров биле кол агроном В. Ф. Лобаченко олар калчар деп турар ирги? Бичи мастерскаяга тракторларын илвир бирип кирип алгаш септөөр дөрге, херектиг арткы жектер база чок. Септетилери ояа-биле хандыргайн турар.

Ояа аялчы салбырда чажар тараа үрөшчи коңгур чок. Оя дугайында болур эргелекчи Х. Анай-оолдуң болган агроном И. Доспан-ның чүвү бодан турарын билдинмес. Бир өвөш үрөшчин сөөртүп эжээр-даа чүвө болза, ону уруп шыгалаар, арылап белеткээр чери чок. Часка белеткелдин шак мындаг байдалы совхозунуң-даа база салбырын-даа удуртукчуларын дувуретпейн турары алданит. Ам бо четтериниң чайладыр дөш эң-не дөштөгү кемчелерин албас болза, час манас болгай.

Т. САЛЧАН-ООЛ. Улуг-Хем район.

«Шып» сохунуң аринга «Шеклээр» совхозун сарлык кадарчызы Х. Монгуштуң чүлүң чокта чаа номчааш, бистиң «Тере-Хөл» совхозта байдалы аяа денел, бо дугайын бикшидем.

Сарлык кадарга-ла үр болбап киж и мен. Эртел кузун аялдар бердим. Ам Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң депутаты Александр Бар-Хө болган оя өвүт өвөи Кенден Балчыр оларга дузалакчы кадарчылай бердим. Сохотун сарлыктын база бекки багыларын, тайгасынын, өлт-сигенин, бо онашга малга таарымчалыг — Балыкты деп черде мөөнөттинген. Устүү-Балыктыда үш кодан сарлык (бригада III, Арпаев) бар. Оя иштинде бистиң кодан-да бызаалар-биле кади 200 аялг бол ма хур-чагай кыштап турар. Оя 132-л төрүүр сарыктар. Олар бөдүрчиринис, мадын күш-денелди-даа эки. Бо хүнверде сарыктарын бызаалап өгөлдөр. Чымшыг үеде чаш бызаалар кажаалар чымыл кажаалар белеп, оя тонна аялг сиеп бар. Ичанган төрүүр сарыктарга, чаш бызааларга онза хайгарал негеттнер апарар. Сарлыктын продуктулуун бедирер дие он чаш төлүп чидирг чок ажаал, эки доруктарында дээрн билдинир.

Сарлыкка уксаажыдыланы чорутса деп саналды база деткир мен. Ол ишкан кадарчыларын амдырал-чурталгазында чугула айтырылар-ла хой. Бас база суурдан ырак-узаак, тайгасын аялр бис. Ичинин херээ дөш пылдар-ла шалыс-биле аялдан келди-вис. Илангы бистиң кодан-ның улут кадарчыларын черде кызымаккай уаус. Эртен чылын төрүүр чүс сарлыкка онааштыр 70 бызаалы мейди ал, өстүргө. Бо чылын он кузу өвөс көргүзүп чедип аялр сорута саздылган.

Бистерге солун, сепкүүл чедиргезе эки, лекция бөдөрдөр болуп, Кунгуртундан агиткулабторига уаус-улап келгилээр. Дөргө садыл-даа бар. Ол эки-дир. Ичылда-даа кадарчыларын кыштагыларынга чаш бажиллар турар, эргилерин септөөр аял бисте чоруту-тумайн турар. Ол ишкан сарлык кадарчыларында ичыл-бөө көлөргө ө чугула болгай. Бисте өг шынар истерилер чок, ону тып аларында сайын салымшкын дыка конок. Мөөн сонгар оя өвүн көөрүн кууээр-дир бис. Оя аялда кересин, сарыктарга бөөр дус ишкан чүлдер база өвөш. Бо болган өскө-дө четтериниң чайдыры сарлык кадарчыларын чымшыг аялчыга улут аялг болур деп санаар мен.

Ч. БАРЫМ. «Тере-Хөл» совхозун сарлык кадарчызы.

СОҢГУЛДАГА УТКУШТУР

Совет соңгулда системаның демократтыг принциптери

1979 чылдың март 4—СССР-ниң Дээди Советиниң соңгулдаалар хуви. Тыва АССР-ниң улут депутаттарынын Советтери ССР-ниң Дээди Советиниң соңгулдааларга дугайында Хообулу хамык чокка боттадырып, соңгулда кампаныларын бүгү аял-чорудугазын хүр бүрү хола ал, улут органиалачы аялдарын аялчы чонун ортузунга кымыл турар. Күрөң өргө-чаргырамын дөш органиалачы бо соңгулда ССР-ниң чаа Конституцияны соода бир-ле дугайында боду эртер ол Совет уаус партианы башталгыч-биле аял-агыл база культура тургузушукунуң бүгү аялдарын талам-биле шыгарадаг чедикчилерин чедип алган. Партия чон дөш аялдан база чонга шымык бараан боор турар.

Соңгулда — совет улутун амдыралында улут политиктиг болушукун, социалисттик демократияны кайдыкчык байларын. Соңгулда хуви аял-агылга улут-улут чедикчилерин ужуражын, эртерин турары бистиң эртерин чадмы аварган. Соңгулда-күрөңни болган социалист ивентелде эргеле бажыларынын нарын чорудугазына миллион-миллион кижилерин хаара тузариның боттук аргаларын хандырып турар.

Улут депутаттарынын чер-чер Советтеринде эжелеш, ССР-ниң Дээди Советиниң чедир ивентелде болган күрөңни аял-херезн боду-дугу улуту эр-чаргыра удурут турар. Совет соңгулда системасы — аялчыларын, тараачыларын, ивентелденчилерин бистиг Төрөң чуртувустуң бүгү аялдарын болган биче улустарын соңгулда кампаныны аял-агыл киржир эргезин хандырып турар.

Советтериниң депутаттары — Советтерде чонун бүрү эргели, эл дөре төлөөкчилер, оларын бекки идеяны чадалан алган, ат-алдарын, партия биле чонун херезне хамык-биле бердинген, аялчы чоннарын деткичелерин ап турар, хулаңгел болган харымсалгады хулаңгелын эки күседип турар чонун төлөөкчир. Депутат бодунуң бекки алдар болган улут харымсалга. ССР-де 50.644 Советтериниң бүгү аялдарын болган депутаттары 2 млн. 240 муң. а Тыва АССР-ниң чер-чер болган Дээди Советтериниң 3707 депутат соугунак.

системасы — аялчыларын, тараачыларын, ивентелденчилерин бистиг Төрөң чуртувустуң бүгү аялдарын болган биче улустарын соңгулда кампаныны аял-агыл киржир эргезин хандырып турар.

Советтериниң депутаттары — Советтерде чонун бүрү эргели, эл дөре төлөөкчилер, оларын бекки идеяны чадалан алган, ат-алдарын, партия биле чонун херезне хамык-биле бердинген, аялчы чоннарын деткичелерин ап турар, хулаңгел болган харымсалгады хулаңгелын эки күседип турар чонун төлөөкчир. Депутат бодунуң бекки алдар болган улут харымсалга. ССР-де 50.644 Советтериниң бүгү аялдарын болган депутаттары 2 млн. 240 муң. а Тыва АССР-ниң чер-чер болган Дээди Советтериниң 3707 депутат соугунак.

Совет соңгулда системасы буржуа чурттарда соңгулда системасында үдөөн-биле аял-агыл болган. Буржуа күрөң-дөс негеттерин, демократтык өвөс кызматкараачылар аялчы чоннарын дыка хой кононича соңгулда эргезин казып турар.

АНШ-тын конгрессиниң со-стамы кандалыг? Тоза дугаар чымштын конгрессинде 535 кижиниң (то-лоокчылдер палатаның — 135, сенатта — 198) 184-у хер-гитивтер болган бажы

а материалдыг ашка-хөрөң-гени. Совет күрөң бодунуң күседи-биле дугаан турар. Хой-хөй капиталдыг чур-ттарда аялчыларын дыка хой кезип соңгулдага кириш-тирбейн турар.

Бистиң чуртувуста аялчыларын байдалы он ирчылды өске. Күрөң өргө-чаргырамын органиалачы — улут депутаттарынын Советтериниң чаргык миллион аялг анык кижилер депутатка соңгулдун турар. ССР-ниң Дээди Советиниң тоску чымшыг деп-уттарынын 18,5 хуузу 30 хар чедир аялчы кижилер. Советтерде аялчы херезин комиссиялар аялдан турар.

Тываның 32 муң комсомолчулары аял-агыл, культура тургузушукунда улут күш. Аялчылар дөшкө Коммунист партияга боттарынын аялчыларын болган бердинген илвирин, оя идеаларын боттадырышыга, коммунизм тургузушукунга боттарынын күш-ажалын бар-раалдыгы турар. Күрөң өргө-чаргырамын органиалачы бодур Советтерде аялчы депутаттарынын хуузу чымш деп-уттарынын 18,5 хуузу 30 хар чедир аялчы кижилер. Советтерде аялчы херезин комиссиялар аялдан турар.

Бистиң күрөңүстеге аялчы херезин эргелеп бажыларын херезин кижилер кирип, соңгуур болган соңгуур бү-рун эргезип болуп турарын чыныс ол чикек тода көр-дүзүп турар. ССР-де соңгу-лда системаның капиталист-тиг чурттарындагы ылазы чүдө дөш, ону чонун, хой-ничинин күжү-биле чоруду-турарында. Кандидат дөш аялчыларын хулаңгелар, пар-далга база өске-да аргалар-биле чоруду турар. Соңгу-даларга херек эргезик чүг-тү-

Депутаттар тоойлу баугар негедени туртулар эргезип. Бо эргезин Тыва АССР-ни чер-чер Советтериниң деп-уттары аялдан, чүдө соо-гу үш чылда 443 аялг не-гедени кирип, оя күсө-дөш чедип алган. Устүү-дөргөниң чиктер ССР-де соңгулда системанын принциптерин амдыралга херек кырында боттадырып турарын көргүзүп турар-дыр.

Чымыл бадмаалыкчы улус-туң хостуг күзелки илвир-дөргөниң чугула байдалы, аялчы чонун талам-биле депутаттыг болган Совет өргө-чаргыра органиалачы аял-чорудугазын контрол-дарынын чеспө болуп турар. Ол болза депутатка чон-ун берген чымыл, сапал-оовалын үнөсеп көөр, эки аялчылар, бодунуң күрөң мурунуга хулаңгелын хамы мерден билер арганы хандырып турар. Соңгуучулар-нын бөдүрелги шымылдын шыдаван депутатты со-гуучулар Конституцияда аял-чыларын баугар чедир кы-гытыр болур.

Чымыл күсөдөш — Советтериниң болган оларын депутаттарынын аялчы чугула кези. Тыва АССР-ниң чер-чер Советтериниң депутаттарына берген 1744 чымылардан 1190 чымылар күсөдөш чүдө депутаттар өвөс. бодурунени, совхоз-тарынын, аял-чаргырамын удуртукчулары база кирип, чогуур хемчегин ап турар.

АВТОНОМУГ ОБЛАСТАРДА, ОКРУГТАРДА МУРНАКЧЫ ДУРЖУЛГАНЫ ШКОЛАЗЫ

Мастер А. Малышевский скважинылар шенер бригадазы беш чылдык дөрткү чымын чай ажыдышкында эседе. Бо мурнакчы коллектив шенерде саякына үткөн турда, черий барык-ла үш километр ханымында монумент гастык күчүдү аттымышкыны болган.

Геологтары-биле алмрга, Малышев бригаданын шенер-чаларына «халу чин» уузе болуп турар. Имам-нене автономнуг округтук девискеринге эдөөн хой нефтилик терлер-на база олар ажытылган.

Коллективте кичи бүрүзү аякы сулуу болуп болган бодуну профессор мергежани бедилер турар. Күш-ажымдык бодурукчулук бедилер талаа-биле беш чылдык төндүрү-ге чейин азыр кылдыр айттыган сорулган бригада айна-көзү ашкан. Оларның ажылыны дуржулгазы бүтү чурттуу геология-шынчалеа жерсевидаларынык шенерчи-герлер перээр. Мурнакчы дуржулгалык. Бүтү-эйелде школазы ол коллективтин баа-азында тургустун.

А. ОМЕЛЬЧУК.

А А С-КЕЖИКТИГ САЛЫМ-ЧОЛ

ИРКУТСК ОБЛАСТЬ. Усть-Орда Бурят автономнуг округтук Кара Марк атыг колхозуну айма-шынчери, чыгыс суур чурттуулары комсомолчу саачы Полина Дмитриевна Дмитриева ССРЭ-ниң Дээди Советинге депутатка кандидат кылдыр дештиккенер. Полина бурят уузуг өг-бүдеге өзүп келген. Адам—хойеу, веан—саачы. Ам Полина боду чеди чыа дургузунда фермада ажылдап, уш-ажылаа бедик көргүдүлерин чеди алган. Нола кодоо айма-агы институтуна кирип адыры куас чорур.

Полианың аас-кежиктиг салым-чолунда оң чакыттарыны, автономнуг округтук айма-шынчеринык салым-чолу илереттинер. Округтук төвү—Усть-Ордын-ский суур чыа келген тудум чаагаймыт-тыны турар. Эрги бажычгыштарнык орунуга хой кайт даш бажычтар туттунган. Оларнык квартиралары хоорай квартираларындан дудалаа. Кодоо суурларда школарын, профессионал-техниктиг училищелерин, клубтарын тутулаан. Малчышарынык аям-тозу музмага болган чуртууга уузуг соугургал-биле өөренип турар.

ЧУРУКТА: П. Дмитриева соңжукчулар-биле—Усть-Ордын-ский суурда медицина училищениң сургуулары-биле учура-жымышкы үенде.

Э. Бродянскийн фотоу. СЭТА-ның фотохрониказы.

Хей уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орден-биле болгаш «Иениң медалы» медаль-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Чарлыы ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунуң өмүзүзүндөн шаңнаары била:

КЫЗЫЛ ХООРАЙДАН
Беш уругну божаан болган кижинтик иелерни «Иениң медалы» медальдык II чергес-биле
Долума Тереевна Деге — күрүне чакыттарынык пардалгага камгаламын эргеленип ажылдакчымын. Тамара Назынова Фляппова — республика типографиялыгы ажылдакчымын. Чач Семис-ооловна Ширая — өг-бүде ээси.

БАЙ-ТАЯГА РАЙОНДАН
Төс уругну божаан болган кижинтик иени «Иениң алдары» орденниң I чергес-биле
Тамара Хертеювна Будуй-оол — «Мурнакчы» совхозтун ажылдакчымын. Сее уругну божаан болган кижинтик иелерни «Иениң алдары» орденниң II чергес-биле
Вичилек Кара-Донгаковна Кыргыс — «Мурнакчы» совхозтун ажылдакчымын. Ниша Аракчаевна Саая — «Мурнакчы» совхозтун ажылдакчымын. Чеди уругну божаан болган кижинтик иелерни «Иениң алдары» орденниң III чергес-биле
Хонган Күжүтеювна Бамыл — «Мурнакчы» совхозтун ажылдакчымын.

Александр Байтымева Күжүте — «Кара-Хөл» совхозтун ажылдакчымын. Көк-мыс Дамбиевна Күжүте — «Кара-Хөл» совхозтун ажылдакчымын. Долзаньша Канчмырова Намзырай — «Тээл» совхозтун ажылдакчымын. Молбуш Борбаковна Саая — «Мурнакчы» совхозтун ажылдакчымын. Долума Хертеювна Салы-Шира — «Бай-Тала» совхозтун ажылдакчымын. Чогаал Садановна Седен — «Мурнакчы» совхозтун ажылдакчымын. Дава-Самбуу Хомушкеевна Сурун — «Бай-Тала» совхозтун ажылдакчымын. Карамыс Чылбарова Хертею-оол — «Кара-Хөл» совхозтун ажылдакчымын. Часнал Тараачыевна Хертею — «Кара-Хөл» совхозтун ажылдакчымын.

КЫЗЫЛ РАЙОНДАН
Төс уругну божаан болган кижинтик иени «Иениң алдары» орденниң I чергес-биле
Галла Назымова Шимит — «Тере-Хөл» совхозтун ажылдакчымын.

Сее уругну божаан болган кижинтик иени «Иениң алдары» орденниң II чергес-биле
Чолдак-кок Чылаювна Ондар — «Шамбалык» совхозтун ажылдакчымын. Чеди уругну божаан болган кижинтик иелерни «Иениң алдары» орденниң III чергес-биле
Олга Максимовна Суяндуй — Кунгуртук суурда аял-сад ажылдакчымын. Кузинева Балзановна Току — «Тере-Хөл» совхозтун ажылдакчымын. Беш уругну божаан болган кижинтик иелерни «Иениң медалы» медальдык II чергес-биле
Бера Тудушовна Хертею — Элегес-Аксы суурда өг-бүде ээси. Чысымаа Максимовна Хертею — Тере-Хөл совхозтун ажылдакчымын. Серен Себеевна Чуялу — «Тере-Хөл» совхозтун ажылдакчымын.

БНН-ХЕМ РАЙОНДАН
Сее уругну божаан болган кижинтик иени «Иениң алдары» орденниң II чергес-биле
Зоя Петровна Пухова — Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунуң Даргазы М. МЕНДУМЕ. Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунуң Секретары С. КРАСНЫН. Кызыл хоорай. 1970 чылдык январь 30.

«Сая» совхозтун ажылдакчымын. Чеди уругну божаан болган кижинтик иени «Иениң алдары» орденниң III чергес-биле
Светлана Кара-ооловна Маалы — Суш суурда өг-бүде ээси. Беш уругну божаан болган кижинтик иелерни «Иениң медалы» медальдык II чергес-биле
Бичижик Петровна Байкара — «Өк» совхозтун ажылдакчымын. Роза Оорнаковна Семеева — «Өк» совхозтун ажылдакчымын. Көкүжик Маадиевна Мадгун — «Сая» совхозтун ажылдакчымын.

ТАНДЫ РАЙОНДАН
Сее уругну божаан болган кижинтик иени «Иениң алдары» медальдык II чергес-биле
Кочуу-Кара Хемчин-ооловна Чамбал — тадымын черийик ажылдакчымын. Беш уругну божаан болган кижинтик иелерни «Иениң медалы» медальдык II чергес-биле
Валентина Васильевна Коа — Хову-Аксы суурда өг-бүде ээси. Серен Суур-Апаевна Петрова — «Тасжыны» ушвермактыг техниктиг ажылдакчымын. Роза Викторевна Салдыма — Хову-Аксы суурда өг-бүде ээси. Советинин Президиумунуң Даргазы М. МЕНДУМЕ. Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунуң Секретары С. КРАСНЫН. Кызыл хоорай. 1970 чылдык январь 30.

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА болгаш ПМА: КЫСКА ДЫҢНАДЫГЛАР, ТАЙЫЛЫРЛАР

КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГА

БАМАКО. (СЭТА-ның көрр.) Совет Эвелеан биле Мали Республиканың аразында бажык болган үре-түшөлүк харызаалар тургустунган. Тудуу турар бодурукчуларга дериг-херекселерин садалар, геолог-шынчалеа ажылар, геолог-шынчалеа ажылардын кыдырлар белектери — ол бола кайымына-даа азымыт, үре-түшөлүк кады ажылдакчыларын талааларында дозу эвес дайымы болур. Совет-мал садыг харыл. Саалары озаа чедикшириниң көжүнип турар. ССРЭ-ден үндүрү салым турар бараанарының ассортиментин чыл бүрүзүде калбарып турар. Совет чык сөөртүр автомашиналары, тракторлары, дери-херекселери Барымы Африканың ол чуртуунуң эне ирак булуналарына көрүп болур. Найысылда Вазыюнуң чурттакчылары ССРЭ-ге бодурукчу үндүрү соугуучулары, радиоприемниктери, электри херекселери болган амды-рэлга херек эсе-даа бараан-лары уузуг күзөлдө-биле салым ол турар. Совет Эвелеанге параван үндүрүчү помпаны; марселен-ленинаның классиктериниң амды-рэлга, орус болган совет авторларың чогаалдары барык-ла доп-дораан садып ала-ган баары делегейде баштай-гы социалистиг күрүшөгө маддарыны өзүп турар соугуучуларын илеретип турар.

Бодуруң экономикактиг хамарышыа чорунуң магалды кылдыр көрүп турар болганда Африка чурттары социалистиг күрүшөлөр-биле кады ажылдакчыга калбар-тырычы чүткүч турарлар деп, ЭДЧ-ның 30 чылынга тураскалган мали хой-пийтаның байырамы көжөүниң «Мали» — ССРЭ» дайырал ассоциацияны даргазы Бугари Сако меделеген.

В. КУВАЙЕВ.

НГУЕН ЗУЙ ЧИНЬНИҢ ЧАГААЗЫ

ХАНОЙ. (СЭТА). Сөөдү үзе Кыдаттың чагырыкчы бөлүктери Вьетнам-биле кызыгарда бөө-төпсөктиг хөдөлгөшкөөннөрнү күшөдөргө болган Вьетнамга удуз дайыма белек-кеди далаш-биле чорудуп турар деп, КНО-нун чыгыс секретары К. Вальдхайма болган КНО-нун айымы чок чорун Човузеленин даргазы Абдала Бишарга ВСР-ниң премьер-министриниң орадакчы болган даштык херектер министри Нгуен Зуй Чиньнин чорутканы болган илза тараткан чагаа-зында айткан.

Кыдат-Вьетнам кызыгарыны мыйраң чок-кавызында чээрби хире дивизионы, хей саянык танклары болган эске-даа бөө-төпсөктиг кызмет эске-даа оозалат меделеген. Чун бур кызмет эрге-чакыргалар бөө-төпсөктиг чөңгөлөшкөөннөрнү чорудуп, девискар-иниң доп болбойчун үрөп, Кыдат биле Вьетнамны аразында кызыгарыны бүтү шугуучу дургаар озаа айымын байдал-ды тургустун турар.

Ол эвезинин хөдөлгөшкөөн-нөр-биле калы АНШ-че болган Япония болгун аян-чорунуң үзүндө КНУ-нун Курчовузеленин премьериниң орадакчы Дэн Сяопин вьетнам кызыгарыны чөөтүндө хей саянык кызмет шеригтерини мошонкин айма-биле боду-ткан, а ол илшак Вьетнам Социалистиг Республикага удуз дайымы чорудары турарыккай бат-биле кылган. Тругустуң үзүндө келген байдал-биле чөл-баштыр амгы үзе хей-хей чурттарыны чакытары болган делегейин хей-пийтөл саянык човал турар.

Кыдаттың чагырыкчы бөлүктөрүнүн хөдөлгөшкөөннөрнү олардын активисттериниң политикасында болган Муриу Чөөн Азияга оларның эжелекти чүткүлдериңден үнүп турар. Кыдат эрге-чакыргалар Парасель ортуктарын эжелеп алган, Чөөн далайда Вьетнамны эске-даа ортуктарыңче ужурутка чок негелдерини кылдып, ийи чуртун аразында кызыгар маргалдааларын өскө-күлүп үндүрер. Вьетнамга чурттап турар кызат националдык кижилери корум-турум чок чүдүлөр үндүреринде олар күтүп турар. Вьетнамга ийишкы кызыры-биле Кыдат эзелектиг дузаламчы бөө-рин «сөкөтөп, боттарынык специалистерин дедер кытыр-

ИРАН: революция уламчылап турар

ТЕГЕРАН. (СЭТА). Сөөдү шак чакыттың премьер-министр турган Бахтиярның февраль 13-те Тегеранга тудуу чорудуу. Шаха удуз шынчалеа оппозицияны киржиңдеринге репрессиялар кызыгарынык чөңгөрүнүн берин турганын дөш шынчалеа киринден коргуп, элзон кап хунер шинде ол чакыттып келген. Ол илшак эрткин өскөресинде келген тура халыкшан-нарын отралдыр Тегеран-ның Ижаде дөр шовуле оор-чөпсөк окардынын штурман турда, оларны бомбалап дугайында дужаалды Бахтияр Ираның шериг-агаар күштериниң командалыкчымы турган теңерал Рабинге берип турганын база илерет.

Дуржак анархист, шынчалеа удузларынык каржи-донкуну-биле аажыларынга кедереп турган, параван-де-сант шериглериниң командалыкчы генерал М. Хоероуды база тудуу чорудуу. Шеригин, ушар чүдүлүк, флоттук бүтү дөш офицер-лери доп-дораан Тегеранга келген турарын, а өөлөгү үзе бодуң шериг кесектерини кагыш, тарап чоруткан бүтү солдаттар болган офицерлар — казармаларыңче элп келген турарын дужаалаан. Бүтү чөпсөкти күштер революция-биле эл-сеткил каттыштырган болган Түр чакыттың дозу

Көдээ ажыл-агый хөгжүлдениң планы

ПАНАМА. (СЭТА-ның көрр.). Панамаңың чазаның хузооп алган көдээ ажыл-агый хөгжүлдениң үш чыл планынык сорулгазы бола көдээ ажыл-агыйды күрүне сөөртүр бажыгары, даштыкы рынокта дашык чорукчу чок кылдыр, чурттакчы чонун ашчы продукттары-биле дозу хандырып болур. Ол докумен-тин тарачылар кооперативтериниң илза эртин турарнационал чөүлөндө чугаала-жал турар.

Чөөкү үш чылдык дургузунда Панамаңың чазы бажыгары чакынарда көдээ ажыл-агыйн дашык чорукчу чакычыл болган эске-даа бараанары бодуруңче капитал салымшарыны улагаттарыны планнаан. Амгы үзе көдээ ажыл-агыйнык бүтү продукциянык үшүн бир неэин боду-руп турар тараачылар кооперативтеринге сая-хөө болган техниктиг дузаламчы көргү-лөрүңден. Агар-үндүрү комплекстерин тургузары каттыжымыштарынык родин база калбартыр.

Панамаңың агаар-бойдуге байдалыны уржу болуп улаа-дараа таваржар кандаш-кычкынарда көдээ ажыл-агыйн камгалаары-биле чөөкү үш чылдык дургузунда чурттуу илза-буру жокуларыга ир-нигациянык чаа системааларын тудуп тургузар. Көдээ ажыл-агый хөгжүлдениң планында чурттуу сүт кура-лыларынык зонада Панама каналынык зонада сүт кура-лыларынык бодуру чөгүрү-биле ажыгалаар хөмчөлгөрини комплекстерин тургузары каттыжымыштарынык родин база калбартыр.

Панамаңың агаар-бойдуге байдалыны уржу болуп улаа-дараа таваржар кандаш-кычкынарда көдээ ажыл-агыйн

СОЙГАЛААН

МАПУТУ. (СЭТА). Мозам-бикти хөстөрүнүн удузчу кусттери (ФШМ) болган рес-публиканың айымы чок чорунуң органыны удузчу поли-цианың отралдыры-биле кады бо чылын Тете жокуза Смит-тин расписиң буг-чурмуңуң 300 хире агентиңерин чок кылган. Ол дугайын ажалчы чонпарны масалык митинг-инге ФРЕЛИМО партианың жоку комитетинин бирги сек-ретары Феликс Амане меделе-ген. Мозамбик удузчу өскөр-ликчилериниң аразында хөдө-шип алган агентура чаа Мо-замбиктиң тайбын амдыра-лын үрөзүр орадаштан деп,

ПРЕМЬЕР-МИНИСТР М. БАЗАРГАН Түр чакыттың составында кирген чеди министриниң аттары февраль 13-те чаралаан. Даштыкы херектер министр-териниң Национал фронтунуң удузчукузу К. Салдыбайын, иштики херектер министр-инге — чогаалчы С. Джавад-ни томулаан.

Шах буг-чурмуңуң бар шаа-биле камгалап турган туртуу-ган чамдык кижилер-биле, оң иштинде премьер-мини-стр турган Хөвөиде болган САВАК деп политиктиг чакы-жик позициянык чазаның турган Иасира олар-биле учуражар органы журналист-терге берген. Ол ырбакчаар

дашык чорукчу чакычыл болган эске-даа бараанары бодуруңче капитал салымшарыны улагаттарыны планнаан. Амгы үзе көдээ ажыл-агыйнык бүтү продукциянык үшүн бир неэин боду-руп турар тараачылар кооперативтеринге сая-хөө болган техниктиг дузаламчы көргү-лөрүңден. Агар-үндүрү комплекстерин тургузары каттыжымыштарынык родин база калбартыр.

Панамаңың агаар-бойдуге байдалыны уржу болуп улаа-дараа таваржар кандаш-кычкынарда көдээ ажыл-агыйн

ола чугаалаан. Ол көзөлдөни-чилерге удузчу эрге-чакы-гарыңдык төлөөлөкчилерин алдурерин, чурттуң экономи-тиг амдыралын сандарды-рым, шериг объектилерин дугайында медеа чымырын, тайбыд чурттакчы чонун ор-тузуна аймааларыңкыны бол-дуурун, ФРЕЛИМО парти-аның политиказын нугүдээрин дааскан турган.

Илчала-лаа удузчу чыгыс эленик болган политиктиг бе-дик серемчеледиг чорунуң ачымында мозамбик удузчу өскөрликчилериниң кем-буруу-дуд ажыл-чорудуулаан сой-галаан.

ОБЪЕКТИВТЕ-БОТСВАНА

Ботсвана бола Африканың «ак кештиг муруну чүгүнүчү» төвүндө туруп турар удуз эвес күрүне. Хамаарышыа чорукчу ол 12 чыл бурунгаар чеди алган. Оң экономиказынык үндөүни бола көдээ ажыл-агый, колдуңуңда-ла мал ажымы бөдү.

Роденианың болган Муриу Африка Республиканың расписелериниң

